भुक्तंभुक्तमिदंकोष्ठेइत्यादिनाकृतस्यप्रश्नस्यउत्तरंअहंवैश्वानरोभूत्वाप्राणिनांदेहमाश्रितः प्राणापानसमायुक्तःपचाम्यन्नंचतुर्विधमितिगीतोक्तमेवविवृणोति अत्रापीत्यादिना अत्रप्रश्नेविषयेइतिहासमपीति संबंधः ॥ १ ॥ २ ॥ कर्मअग्निहोत्रादिकंन्यस्तंयेनतं कीनाशंकर्कशंमयिनिरनुक्रोशं अविचक्षणंममअनन्यगतिकत्वमजानंतं ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ग्राह्यंदीक्षाव्रतादिकं अतएवदृश्यंलोकैःस्थूलत्वाद्द्रष्टुंयोग्यं ॥ ६ ॥ कर्मणाशरीरायासेन ॥ ७ ॥ जन्मादिजन्मस्थितिभंगं मूर्त्तिभेदोयोनिनानात्वं ॥ ८ ॥ दृश्यानिसोमाज्यादीनिद्रव्याणियेषु वर्त्मसुकर्ममार्गेषुरक्षोभिर्दुर्जनैर्वध्यमानेषुनाश्यमानेषुसत्सुतेभ्योविरक्तेन

वासुदेवउवाच अत्राप्युदाहरंतीममितिहासंपुरातनं॥ दंपत्योःपार्थसंवादोयोभवद्भरतर्षभ॥१॥ब्राह्मणीब्राह्मणंकंचिज्ज्ञानविज्ञानपारगं॥ दृष्ट्वाविविक्तआसीनंभार्याभर्त्तारमब्रवीत्॥२॥ कंनुलोकंगमिष्यामित्वामहंपतिमाश्रिता॥ न्यस्तकर्माणमासीनंकीनाशमविचक्षणं॥३॥ भार्याःपतिकृताँल्लोकानाप्नुवंतीतिनःश्रुतं॥ त्वामहंपतिमासाद्यकांगमिष्यामिवैगतिं॥ ४॥ एवमुक्तःसशांतात्मातामुवाचहसन्निव ॥ सुभगेनाभ्यसूयामिवाक्यस्यास्यतवानघे॥ ५॥ ग्राह्यंदृश्यंचसत्यंवायदिदंकर्मविद्यते ॥ एतदेवव्यवस्यंतिकर्मकर्मेतिकर्मिणः॥ ६॥ मोहमेवनियच्छंतिकर्मणाज्ञानवर्जिताः ॥ नैष्कर्म्यंनचलोकेस्मिन्मुहूर्त्तमपिलभ्यते॥ ७॥ कर्मणामनसावाचाशुभंवायदिवाऽशुभं॥ जन्मादिमूर्त्तिभेदांतंकर्मभूतेषुवर्त्तते॥ ८॥ रक्षोभिर्वध्यमानेषुदृश्यद्रव्येषुवर्त्मसु॥ आत्मस्थमात्मनातेभ्योदृष्टमायतनंमया॥ ९॥ यत्रतद्ब्रह्मनिर्द्वंद्वंयत्रसोमःसहाग्निना॥ व्यवायंकुरुतेनित्यंधीरोभूतानिधारयन्॥ १०॥ यत्रब्रह्मादयोयुक्तास्तदक्षरमुपासते॥ विद्वांसःसुव्रतायत्रशांतात्मानोजितेंद्रियाः॥ ११॥ घ्राणेननतदाघ्रेयंनास्वाद्यंचैवजिह्वया॥ स्पर्शनेनतदस्पृश्यंमनसात्ववगम्यते॥ १२॥ चक्षुषामविषद्यंचयत्किंचिच्छ्रवणात्परं॥ अगंधमरसस्पर्शमरूपाशब्दलक्षणं॥ १३॥ यतःप्रवर्त्ततेतंत्रंयत्रचप्रतितिष्ठति॥ प्राणोपानःसमानश्चव्यानश्चोदानएवच ॥ १४॥ ततएवप्रवर्त्ततेतदेवप्रविशंतिच॥ समानव्यानयोर्मध्येप्राणापानौविचेरतुः॥ १५॥

मयेतिशेषः आयतनंभ्रूघ्राणमध्यस्थमविमुक्ताख्यं ॥ ९ ॥ सोमःइडा अग्निःपिंगला वरणानासीसंज्ञे सोविमुक्तेप्रतिष्ठितः सोविमुक्तःकस्मिन्प्रतिष्ठितइतिवरणायांचनास्यांमध्येप्रतिष्ठितइत्यादिभ्रुवोर्घ्राणस्यचयःसंधिरितिजाबालश्रुतिप्रसिद्धेः व्यवायंसंचारं धीरोबुद्धिप्रेरकोभूतानिधारयन्वायुः ॥ १० ॥ ११ ॥ नतदाघ्रेयं तत्अक्षरं ॥ १२ ॥ १३ ॥ तंत्रंसृष्ट्यादिव्यापारः एतदेवाह प्राणोपानइत्यादिना ॥ ॥ १४ ॥ प्राणापानयोःप्रवृत्तिरेवसृष्टिःप्रवेशएवप्रलयश्चेतिभावः समानेति नाभिमंडलस्थःसमानः कृत्स्नदेहव्यापीव्यानः ॥ १५॥

Digitized by Google